

Målnummer: 2181-08 **Avdelning:** 1

Avgörandedatum: 2009-12-17

Rubrik: Ersättning som betalats ut med anledning av brott mot reglerna om rätt till återanställning har ansetts som pensionsgrundande inkomst trots att den försäkrade inte varit anställd hos utbetalaren.

Lagrum: 2 kap. 3 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension

Rättsfall:

REFERAT

I.B. erhöll ett ekonomiskt skadestånd från Premiair A/S om 277 425 kr inkomståret 2001.

Skattemyndigheten fastställde att skadeståndet var att betrakta som inkomst av tjänst som inte var pensionsgrundande. Efter det att I.B. begärt omprövning fann Skatteverket i beslut den 21 juni 2005 inte skäl att ändra det tidigare beslutet.

I.B. överklagade Skatteverkets beslut och yrkade att länsrätten skulle fastställa att skadeståndet var att anse som pensionsgrundande enligt 2 kap. 3 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, LIP. Hon anförde bl.a. följande. Hon anställdes hos Scanair den 16 juli 1978. Anställningen upphörde den 31 mars 1994 på grund av arbetsbrist. Under sommaren 1993 var Scanair under avveckling. Diskussioner mellan Scanair och den danska Spies-koncernen ledde till att ett danskt aktiebolag bildades för upptagande av charterverksamhet. Bolaget registrerades sedermera under namnet Premiair A/S. I juli 1993 träffade HTF vid Scanair och Premiair A/S ett lokalt kollektivavtal som innebar att ett antal kabinanställda hos Scanair inte skulle ha företrädesrätt till återanställning efter stundande uppsägningar. Den företrädesrätt som förelåg enligt 25-27 §§ lagen (1982:80) om anställningsskydd, LAS, i dess lydelse före den 1 januari 1995, avtalades bort i sin helhet. I dom 1996 nr 92 fastslog Arbetsdomstolen att de kabinanställda som tidigare sagts upp av Scanair hade rätt till återanställning hos Premiair A/S i den turordning som föreskrevs i LAS. Under åren 1994 och 1995 åsidosatte Premiair A/S vid flera tillfällen återanställningsrätten gentemot I.B. För detta fick hon ekonomiskt skadestånd om sammanlagt 277 425 kr år 2001. Eftersom skadeståndet var ekonomiskt har hon i enlighet med praxis på området betalat inkomstskatt på erhållet belopp. Då skadestånd enligt 38 och 39 §§ LAS skall vara skattepliktiga och pensionsgrundande, samt då den nya arbetsgivaren enligt prop. 1994/95:102 s. 80 (jfr EG-direktivet 98/50/EG) skall stå för pensioner enligt socialförsäkringen, måste även hennes skadestånd vara pensionsgrundande. Det skadestånd som har utbetalats baseras på hennes faktiska inkomstförluster på grund av förtursbrottet.

Skatteverket fann vid obligatorisk omprövning inte skäl att ändra sitt tidigare beslut.

Länsrätten i Stockholms län (2006-11-06 ordförande Kvarnholt) yttrade: Enligt 2 kap. 3 § LIP är lön eller annan ersättning i pengar eller annan skattepliktig förmån som en försäkrad har fått som arbetstagare i allmän eller enskild tjänst, pensionsgrundande som inkomst av anställning. - Ersättning i pengar eller annan skattepliktig förmån för utfört arbete, dock inte pension, samt tillfällig förvärvsinkomst av verksamhet som inte bedrivits självständigt är

pensionsgrundande som inkomst av anställning, även om mottagaren inte har varit anställd hos den som betalat ut ersättningen. Den som har utfört arbetet likställs i sådana fall med en arbetstagare och den som betalat ut ersättningen med en arbetsgivare. - Arbetsdomstolen fann i dom den 28 augusti 1996 (AD 92/1996) bl.a. att det förelåg ett sådant rättsligt samband mellan Scanair och Premiair A/S som kan jämföras med ett överlåtelseavtal. De berörda kabinanställda (som inte sades upp före den 19 juli 1993) hade företrädesrätt till återanställning i den turordning som gäller enligt lag. Som följd av detta kunde rätt till skadestånd föreligga för kabinanställda vilkas rätt till återanställning hade blivit åsidosatt av Premiair A/S. - - - Länsrätten i Stockholms län har i dom den 17 december 1999 i mål nr S 4231-98 funnit att Premiair A/S inte haft skyldighet att betala arbetsgivaravgifter avseende utbetalat skadestånd. Länsrätten har i sin bedömning uttalat bl.a. följande.

Fråga uppkommer då om arbetsgivaravgifter skall utgå trots att mottagarna av skadeståndet vare sig hade varit anställda av Premiair A/S eller hade utfört något arbete åt Premiair A/S då omständigheterna som legat till grund för skadeståndsskyldigheten inträffade. - Arbetsgivaravgifterna skall betalas av den som är arbetsgivare. Fråga är således om Premiair A/S är att anse som arbetsgivare i förhållande till de personer som erhållit det aktuella skadeståndet. Så skulle kunna vara fallet om den utgivna ersättningen vore att hänföra till inkomst av anställning (vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst) enligt 3 kap. 2 § lagen (1962:381) om allmän försäkring. Då vore Premiair A/S enligt 1 kap. 2 § andra stycket lagen (1981:691) om socialavgifter, SAL, att anse som arbetsgivare även om något anställningsförhållande inte föreligger. - Vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst medräknas endast vad den försäkrade kan antas tills vidare komma att få för eget arbete i enskild eller allmän tjänst. Ersättning i pengar eller andra skattepliktiga förmåner för utfört arbete räknas som inkomst av anställning även om mottagaren inte är anställd hos den som utger ersättningen. Lokutionen "eller eljest med anledning av tjänsten" som täcker in avgångsvederlag, skadestånd m.m. (jfr prop. 1997/98:33 s. 44) och som finns i bl.a. 2 kap. 3 § SAL återkommer inte här. Länsrätten finner, eftersom den utgivna ersättningen inte kan hänföras till ersättning för utfört arbete, att den inte skall medräknas vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst och att Premiair A/S följaktligen inte är att anse som arbetsgivare.

Länsrättens bedömning - Frågan i målet är om det skadestånd om 277 425 kr som I.B. erhöll av Premiair A/S inkomståret 2001 är pensionsgrundande som inkomst av anställning. - För att uppburet skadestånd skall anses vara pensionsgrundande krävs antingen att I.B. var att betrakta som anställd i Premiair A/S eller att ersättningen avsåg utfört arbete, trots att inget anställningsförhållande förelåg. - Även om I.B. enligt dom av Arbetsdomstolen haft företrädesrätt till återanställning i Premiair A/S finner länsrätten, i likhet med vad domstolen slagit fast i mål nr S 4231-98, att hon inte varit anställd i Premiair A/S. Inte heller kan uppburet skadestånd hänföras till ersättning för utfört arbete. Länsrätten finner därför att erhållen ersättning inte uppfyller någon av de förutsättningar som uppställs för att den skall vara pensionsgrundande som inkomst av anställning. Den omständigheten att skadeståndet befunnits utgöra skattepliktig inkomst av tjänst föranleder inte någon annan bedömning. Överklagandet skall därför avslås. - Länsrätten avslår överklagandet.

I överklagande hos kammarrätten vidhöll I.B. sin talan.

Skatteverket bestred bifall till överklagandet.

Kammarrätten i Stockholm (2008-02-01, Berglin, Silfverhjelms, referent, Krüll) yttrade: Vad I.B. anfört i kammarrätten föranleder ingen annan bedömning än den länsrätten gjort. Kammarrätten avslår överklagandet.

I.B. överklagade och yrkade att Regeringsrätten, med ändring av kammarrättens dom, skulle fastställa att det ekonomiska skadeståndet från

Premiair A/S om 277 425 kr skulle beaktas vid bestämmandet av hennes pensionsgrundande inkomst 2001. Hon anförde bl.a. följande. Av Arbetsdomstolens dom 1996 nr 92 framgår att de kabinanställda som tidigare sagts upp av Scanair hade företrädesrätt till återanställning hos Premiair A/S i den turordning som föreskrevs i LAS. Under åren 1994 och 1995 har Premiair A/S vid flera tillfällen åsidosatt hennes återanställningsrätt genom att rekrytera personer med sämre företrädesrätt eller ingen företrädesrätt alls. På grund av dessa brott mot företrädesrätten har hon fått 55 000 kr i allmänt skadestånd och 277 425 kr i ekonomiskt skadestånd. Det ekonomiska skadeståndet utgör ersättning för det faktiska lönebortfall som uppkommit för henne. För att klargöra skyddet för arbetstagare vid företagsöverlåtelser har den 1 januari 1995 införts en särskild bestämmelse, 6 b §, i LAS. Bestämmelsen gäller rättigheter och skyldigheter vid en verksamhetsövergång. I förarbetena till bestämmelsen, som bygger på EG-direktivet 98/50/EG, står att läsa att den nya arbetsgivaren inte står för arbetstagarens rätt till ålderspensioner som avser kompletterande pensioner som ligger utanför medlemstaternas nationella författningsreglerade socialförsäkringssystem (prop. 1994/95:102). Detta innebär således att den nya arbetsgivaren vid en företagsöverlåtelse står för de pensioner som gäller enligt socialförsäkringssystemet. Att detta måste ha gällt redan innan 6 b § LAS trädde i kraft framgår av betänkandet SOU 1993:32 (s. 326). Bestämmelsen i 6 b § LAS får anses ha inneburit att anställningen de facto övergått till förvärvaren som, genom sin underlåtenhet att låta arbetstagaren få tillträde till arbetsplatsen för utförande av arbete, ådragit sig skadeståndsskyldighet avseende inkomstförlust. Det ekonomiska skadeståndet har ett sådant samband med anställningen att det måste anses vara pensionsgrundande, och hon har i enlighet med skattelagstiftningen betalat inkomstskatt på beloppet.

Skatteverket bestred bifall till överklagandet och anförde bl.a. följande. Att ett skadestånd eller avgångsvederlag från en tidigare arbetsgivare är pensionsgrundande följer av 2 kap. 3 § första stycket LIP. Där anges att lön eller annan ersättning i pengar som en försäkrad har fått som arbetstagare i allmän eller enskild tjänst är pensionsgrundande även om någon annan än en arbetsgivare betalar ut ersättningen. Det framgår av bestämmelsens andra stycke. Där sägs att ersättning för utfört arbete är pensionsgrundande även om mottagaren inte varit anställd hos den som betalat ut ersättningen. Enligt lagtexten krävs således att det ska vara fråga om ersättning för utfört arbete för att bestämmelsen ska bli tillämplig. Det skadestånd I.B. fick från Premiair A/S utgör inte ersättning för utfört arbete åt vare sig Premiair A/S eller Scanair. Det innebär att bestämmelsen i 2 kap. 3 § andra stycket LIP inte kan bli tillämplig. Fråga är då om I.B. kan anses ha varit arbetstagare hos Premiair A/S i den mening som anges i första stycket i nämnda bestämmelse. I.B. erhöll aldrig anställning hos Premiair A/S och det är just den uteblivna anställningen som har föranlett skadeståndet. Övervägande skäl talar för att den omständigheten att Premiair A/S övertog verksamheten inte i sig innebär att I.B. därför kan anses ha varit arbetstagare hos Premiair A/S. Med den utformning lagtexten har blir inte det här aktuella skadeståndet pensionsgrundande.

Regeringsrätten (2009-12-17, Eliason, Dexe, Brickman, Ståhl, Saldén Enérus) yttrade: Skälen för Regeringsrättens avgörande. Av utredningen i målet framgår bl.a. följande. I.B. var sedan år 1978 anställd hos konsortiet Scanair, som bedrev charterverksamhet, men anställningen upphörde den 31 mars 1994 på grund av arbetsbrist med anledning av att Scanair avvecklades. Vid årsskiftet 1993/94 hade ett danskt företag, sedermera med namnet Premiair A/S, bildats för att bedriva charterverksamhet. Arbetsdomstolen fann i sin dom 1996 nr 92 att en verksamhetsövergång från Scanair till Premiair A/S hade ägt rum och fastställde att I.B. och vissa andra kabinanställda som tidigare sagts upp av Scanair hade företrädesrätt till återanställning hos Premiair A/S i den turordning som föreskrevs i 25-27 §§ LAS. Med anledning av att turordningsreglerna inte hade följts betalade Premiair A/S år 2001 ut ett

ekonomiskt skadestånd till I.B. med 277 425 kr.

Frågan i målet är om ersättningen om 277 425 kr från Premiär A/S ska beaktas vid fastställande av I.B:s pensionsgrundande inkomst.

Enligt 2 kap. 3 § första stycket LIP är lön eller annan ersättning i pengar eller annan skattepliktig förmån som en försäkrad har fått som arbetstagare i allmän eller enskild tjänst pensionsgrundande som inkomst av anställning. Enligt paragrafens andra stycke är ersättning i pengar eller annan skattepliktig förmån för utfört arbete, dock inte pension, samt tillfällig förvärvsinkomst av verksamhet som inte bedrivits självständigt pensionsgrundande som inkomst av anställning, även om mottagaren inte har varit anställd hos den som betalat ut ersättningen.

Regeringsrätten gör följande bedömning.

Förarbetena ger inte någon klar vägledning om vad som ska gälla i ett fall som detta. Det framgår dock att lagstiftaren i fråga om tjänsteinkomster strävat efter att skapa ett nära samband mellan underlagen för uttag av inkomstskatt och socialavgifter å ena sidan och underlaget för beräkning av förmåner enligt LIP å andra sidan. Lagändringar har sålunda gjorts i syfte att få en mer likartad behandling så att skattepliktiga ersättningar också kan ligga till grund för beräkning både av socialavgifter och av pensionsgrundande inkomst. Det gäller bl.a. utbetalningar av förmåner från andra än arbetsgivare och ersättningar i form av avgångsvederlag (jfr prop. 1989/90:110 s. 376 f. och 750 ff., bet. 1990/91:SkU10 s. 166 f. och prop. 1997/98:151 s. 658 ff.).

En förutsättning för att en ersättning ska vara pensionsgrundande enligt 2 kap. 3 § första stycket LIP är att den försäkrade fått den som arbetstagare. Med hänsyn till att ersättningen till I.B. avsett att kompensera henne för förlusten av anställningsförmåner på grund av brott mot reglerna i LAS om rätt till återanställning ligger det nära till hands att anse att hon fått ersättningen som arbetstagare och därmed att första stycket är tillämpligt. Det skulle i och för sig kunna hävdas att bestämmelsen får tillämpas endast om utbetalningen gjorts i ett formellt arbetsgivar/arbetstagarförhållande även om lagtexten inte innehåller en sådan begränsning. Bestämmelsen i andra stycket i paragrafen ger emellertid stöd för uppfattningen att det är av underordnad betydelse om det är arbetsgivaren eller någon annan som betalat ut en ersättning som i ett fall som detta har sin grund i ett anställningsförhållande.

Det anförda leder till slutsatsen att den i målet aktuella ersättningen är pensionsgrundande för I.B. enligt 2 kap. 3 § LIP. Överklagandet ska därför bifallas.

Regeringsrättens avgörande. Regeringsrätten upphäver underinstansernas avgöranden och förklarar att ersättningen om 277 425 kr ska beaktas vid fastställande av I.B:s pensionsgrundande inkomst för år 2001.

Föredraget 2009-11-25, föredragande Idarsson, målnummer 2181-08

Sökord: Pensionsgrundande inkomst

Litteratur: Prop. 1989/90:110 s. 376 f. och 750 ff.; bet. 1990/91:SkU10 s. 166 f.; prop. 1997/98:151 s. 658 ff.
